

Rolnummer 6422
Arrest nr. 43/2017 van 30 maart 2017

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de artikelen 91, 3°, en 92, 2°, van de wet van 26 oktober 2015 houdende wijziging van het Wetboek van economisch recht en houdende diverse andere wijzigingsbepalingen, ingesteld door de « Beroepsvereniging van Zelfstandige financiële Bemiddelaars ».

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters E. De Groot en J. Spreutels, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter E. De Groot,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep en rechtspleging*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 29 april 2016 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 3 mei 2016, heeft de « Beroepsvereniging van Zelfstandige financiële Bemiddelaars », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. F. Judo en Mr. T. Van Dyck, advocaten bij de balie te Brussel, beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 91, 3°, en 92, 2°, van de wet van 26 oktober 2015 houdende wijziging van het Wetboek van economisch recht en houdende diverse andere wijzigingsbepalingen (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 oktober 2015, tweede editie).

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. A. Wirtgen, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend, de verzoekende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Bij beschikking van 21 december 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers E. Derycke en P. Nihoul te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 18 januari 2017 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 18 januari 2017 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

A.1. Volgens de Ministerraad is het beroep tot vernietiging niet ontvankelijk wegens laattijdigheid. Weliswaar is het beroep formeel gericht tegen de artikelen 91, 3°, en 92, 2°, van de wet van 26 oktober 2015 « houdende wijziging van het Wetboek van economisch recht en houdende diverse andere wijzigingsbepalingen », maar de wetgever heeft te dezen niet opnieuw gelegifereerd. De bestreden regeling vindt haar oorsprong in de wet van 19 april 2014 « houdende invoeging van boek VII ‘ Betalings- en kredietdiensten ’ in het Wetboek van economisch recht, houdende invoeging van de definities eigen aan boek VII en van de straffen voor de inbreuken op boek VII, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht en houdende diverse andere bepalingen ». De termijn voor het instellen van een beroep tot vernietiging van die wet is geruime tijd verstreken.

A.2. De verzoekende partij betoogt dat de loutere omstandigheid dat de bestreden bepalingen, inhoudelijk gezien, dezelfde regeling invoeren als die waarin de wet van 19 april 2014 voorziet, niet tot gevolg heeft dat tegen die artikelen geen ontvankelijk beroep meer zou kunnen worden ingesteld. Door de bestreden bepalingen aan te nemen, heeft de wetgever immers zijn wil getoond om opnieuw te legifereren.

Ten gronde

A.3. Het eerste middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre de bestreden bepalingen erin voorzien dat de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, alsook iedere andere persoon die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren, worden gelijkgesteld met personen die failliet zijn verklaard, terwijl enkel de personen van de laatstgenoemde categorie over de mogelijkheid beschikken om eerherstel te verkrijgen, en daardoor kunnen voldoen aan de voorwaarden om te worden ingeschreven in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen.

De verzoekende partij zet uiteen dat de beide categorieën van personen op dezelfde wijze worden behandeld, terwijl zij zich in wezenlijk verschillende situaties bevinden. Enkel voor de personen die failliet zijn verklaard, is er een rechterlijke uitspraak geweest, in het kader waarvan zij de mogelijkheid hebben gehad hun recht van verdediging uit te oefenen en eventueel de gunstmaatregel van de verschoonbaarheid te vragen. Bovendien beschikken gefailleerden ook na het faillissement over een door de wetgever vastgestelde procedure tot rehabilitatie. Volkomen anders is de situatie van de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt en van andere personen die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd zijn geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren. Die personen beschikken niet over dergelijke garanties.

Volgens de verzoekende partij is de oorsprong van de bestreden gelijkstelling terug te vinden in artikel 3*bis*, § 1, van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 « betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen ». Dat koninklijk besluit strekt ertoe iedere beheerder, zaakvoerder of andere persoon die werkelijk die bevoegdheid heeft gehad, « wiens kennelijke grove fout heeft bijgedragen tot de falng van hun vennootschap », aan een beroepsverbod te onderwerpen, wat minstens de indicatie geeft dat het de bedoeling is om die personen te « bestraffen ». Bij ontstentenis van een andersluidende aanwijzing in de parlementaire voorbereiding van de wet van 26 oktober 2015 kan redelijkerwijze worden aangenomen dat de bestreden bepalingen dezelfde doelstellingen nastreven. Indien dat wel degelijk de bedoeling van de wetgever is, dient te worden vastgesteld dat die bedoeling niet in de bestreden bepalingen is verwoord, waarin geen onderscheid wordt gemaakt naargelang al dan niet persoonlijke fouten zijn begaan. De verzoekende partij is dan ook van oordeel dat de bestreden identieke behandeling niet dienstig is om het door de wetgever nagestreefde doel te bereiken. Integendeel, de doelstelling om bestuurders en zaakvoerders te straffen die zich schuldig hebben gemaakt aan kennelijke grove fouten, wordt geenszins bereikt door een maatregel die alle bestuurders en zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap bestraft.

Bovendien leidt het ontbreken van milderende maatregelen, zoals de verschoonbaarverklaring of de rehabilitatie, tot disproportionele gevolgen voor de beoogde personen, vermits de bestreden regeling automatische en onbeperkte verbodsregels in het leven roept. In het tweede middel wordt daarop nader ingegaan.

De verzoekende partij merkt nog op dat de wetgever zich niet op artikel 4, lid 2, van de richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling kan beroepen, vermits in dat artikel enkel sprake is van personen die failliet zijn verklaard, doch niet van bestuurders, zaakvoerders en personen met een werkelijke bevoegdheid om een vennootschap te beheren. Er bestaat dus geen Europeesrechtelijke verplichting in die zin.

A.4. Ter weerlegging van het eerste middel merkt de Ministerraad allereerst op dat de wetgever, in socio-economische aangelegenheden, over een ruime beoordelingsbevoegdheid beschikt, meer bepaald wanneer hij, zoals in deze zaak, maatregelen neemt die strekken tot de (financiële) bescherming van de verzekeringnemers, de verzekerden, de begunstigen en de derden die belang hebben bij de uitvoering van verzekeringsovereenkomsten.

Vervolgens zet de Ministerraad uiteen dat de bestreden bepalingen redelijkerwijs kunnen worden verantwoord in het licht van de door de wetgever nagestreefde legitieme doelstelling. Anders dan de verzoekende partij beweert, heeft de wetgever niet beoogd om bestuurders, zaakvoerders en andere personen met een werkelijke bevoegdheid om een vennootschap te beheren, die zich schuldig hebben gemaakt aan een kennelijke grove fout, te « bestraffen ». De mogelijkheid, voor de rechter, om een beroepsverbod op te leggen overeenkomstig artikel 3*bis*, § 1, van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934, moet duidelijk worden onderscheiden van de regeling waarin de bestreden bepalingen voorzien. De bestreden regeling voorziet niet in een algemeen beroepsverbod dat zou worden opgelegd door een rechter in geval van een kennelijke grove fout die

heeft bijgedragen tot het faillissement, maar in één van de wettelijke voorschriften die de toegang tot en de uitoefening van het beroep van verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon regelen. De betrokkenen kunnen slechts in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen worden ingeschreven op voorwaarde dat zij aan strenge beroepsvereisten inzake bekwaamheid en betrouwbaarheid voldoen. De bestreden regeling is volgens de Ministerraad slechts een nadere precisering van de algemene vereiste dat een verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon over een voldoende geschiktheid en professionele betrouwbaarheid dient te beschikken. Precies daarom bepaalt artikel 4, lid 2, van de voormelde richtlijn 2002/92/EG uitdrukkelijk dat verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen onder meer moeten kunnen aantonen dat zij voorheen niet failliet zijn verklaard, tenzij rehabilitatie overeenkomstig het nationale recht heeft plaatsgevonden.

De Ministerraad wijst erop dat het opleggen van welbepaalde beroepsvereisten bijdraagt tot een betere bescherming van de verzekeringnemers en de verzekerden. In de financiële sector, met inbegrip van de verzekeringssector, dienen strenge beroepsvereisten te gelden, gelet op het specifieke karakter van de gevoerde activiteiten, waarbij men kennis neemt van persoonlijke financiële gegevens, contracten voorstelt met vaak een belangrijke financiële impact en soms zelfs gelden van het publiek ontvangt. Daarom stelt de wetgever strengere vereisten aan (her)verzekeringstussenpersonen, wat betreft de voorwaarde inzake faillietverklaring, dan aan andere handelaars. Een faillissement doet objectief verantwoorde twijfels rijzen over de bekwaamheid van de betrokken personen om andere personen in financiële (verzekerings)aangelegenheden bij te staan.

Dat de met de gefailleerde gelijkgestelde personen geen « verzachtende » maatregelen kunnen genieten, zoals dat bijvoorbeeld wel het geval is voor de gefailleerde natuurlijke persoon, is juist, maar die vaststelling levert volgens de Ministerraad op zich geen bewijs op dat de bestreden regeling onevenredige gevolgen voor de betrokken personen zou hebben. Een en ander is immers louter het gevolg van de bijzondere regeling die in het kader van de faillissementswetgeving, wat de aansprakelijkheid voor eventuele schulden betreft, van toepassing is op, enerzijds, gefailleerde natuurlijke personen en, anderzijds, bestuurders en zaakvoerders van een gefailleerde vennootschap. De Ministerraad merkt op dat de twijfels over de bekwaamheid van bestuurders en zaakvoerders van een gefailleerde vennootschap om personen in financiële (verzekerings)aangelegenheden bij te staan, niet kunnen worden weggenomen aan de hand van verschoonbaarheid en rehabilitatie om de eenvoudige reden dat die rechtsfiguren niet beschikbaar zijn in het kader van een faillissement van een rechtspersoon en zulks om de evidente reden dat de daarbij betrokken natuurlijke personen in beginsel niet aansprakelijk worden gesteld voor de schulden van de gefailleerde rechtspersoon.

A.5. De verzoekende partij repliceert dat, zelfs in de hypothese dat de bestreden bepalingen neerkomen op het instellen van een beroepsvereiste ter bescherming van de verzekerden, de begunstigden en de derden die belang hebben bij de uitvoering van de verzekeringsovereenkomst, zij echter niet pertinent zijn, noch redelijk verantwoord. Het valt niet in te zien hoe het tot de bescherming van de voormelde personen kan bijdragen dat alle bestuurders en zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, en alle andere personen die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd zijn geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren, zonder onderscheid, van de inschrijving als verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon worden uitgesloten.

A.6. De verzoekende partij leidt een tweede middel af uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 23 van de Grondwet en artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de bestreden bepalingen een automatisch en in de tijd onbeperkt beroepsverbod invoeren en dat verbod niet aan enige rechterlijke appreciatie is onderworpen, zoals dat het geval is voor andere vergelijkbare beroepsverboden.

De verzoekende partij verwijst naar de rechtspraak van het Hof over het voormelde koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 inzake het beroepsverbod. Die rechtspraak geldt te dezen des te meer, nu voor de categorie van gelijkgestelden een beroepsverbod geldt, zonder enige rechterlijke uitspraak en zonder enige maatregel tot verzachting.

A.7. Allereerst is de Ministerraad van oordeel dat het tweede middel feitelijke en juridische grondslag mist, in zoverre het uit de schending van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens is afgeleid. Anders dan de verzoekende partij beweert, kan de bestreden regeling niet worden beschouwd als een strafsancie in de zin van artikel 6.1 van het voormelde Verdrag, zodat de waarborgen waarin die bepaling voorziet, te dezen geen toepassing vinden. Zoals de Ministerraad eerder heeft uiteengezet, heeft de bestreden regeling geen repressief karakter, maar preciseert zij een beroepsvereiste voor de toegang tot en de uitoefening van het beroep van (her)verzekeringstussenpersoon.

Wat de schending van artikel 23, tweede lid en derde lid, 1°, van de Grondwet betreft, wijst de Ministerraad erop dat die grondwetsbepaling niet verbiedt dat de wetgever een regeling zou treffen inzake de inschrijving van (her)verzekeringstussenpersonen, met inbegrip van de voorwaarden die daaraan zijn verbonden. Voor het overige beperkt de Ministerraad zich tot een verwijzing naar wat hij heeft uiteengezet tegen het eerste middel, aangezien het tweede middel eenzelfde schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie lijkt aan te voeren.

A.8. De verzoekende partij antwoordt dat zij zich gedraagt naar de wijsheid van het Hof wat betreft de toepasselijkheid van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Zij merkt op dat de beslissing om een (her)verzekeringstussenpersoon uit te sluiten onder toepassing valt van de hoorplicht.

Volgens de verzoekende partij verzet artikel 23, tweede lid en derde lid, 1°, van de Grondwet zich wel degelijk tegen de bestreden regeling, vermits het daarbij ingevoerde beroepsverbod een verbod van onbepaalde duur is. In dat verband verwijst zij naar het arrest nr. 56/2011 van 28 april 2011 van het Hof.

A.9. De Ministerraad repliceert dat hij de relevantie niet inziet van het argument dat is afgeleid uit de noodzaak om de betrokkene te horen in het kader van de beslissing tot uitsluiting als (her)verzekeringstussenpersoon. In zoverre de verzoekende partij daarmee de schending zou aanvoeren van het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur dat de hoorplicht omvat, merkt de Ministerraad op dat het om een nieuw middel zou gaan dat niet ontvankelijk is.

A.10. In ondergeschikte orde merkt de Ministerraad op dat, in de hypothese dat het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie zou zijn geschonden, *quod non*, die schending enkel zou voortvloeien uit het bestaan van een leemte in de bestreden bepalingen, doordat de artikelen 268 en 269 van de Verzekeringwet niet in een bepaling voorzien die de bestuurders, de zaakvoerders en andere personen met een werkelijke bevoegdheid om een vennootschap te beheren, toelaat om een (vergelijkbare) maatregel van eerherstel te verkrijgen.

A.11. De verzoekende partij daarentegen is van oordeel dat de door haar aangevoerde ongrondwettigheden in de bestreden bepalingen zelf zijn vervat. Het betreft dus wel degelijk een intrinsieke lacune en geen extrinsieke lacune, zoals de Ministerraad beweert. Het zijn immers de bestreden bepalingen zelf die de voorwaarden voor de inschrijving als (her)verzekeringstussenpersoon bevatten en die in dat kader nalaten te bepalen dat er een mogelijkheid is voor de bestuurders, de zaakvoerders en andere personen met een werkelijke bevoegdheid om een vennootschap te beheren, om aan te tonen dat zij betrouwbaar zijn, en dat het verbod in de tijd is beperkt.

A.12. In uiterst ondergeschikte orde vraagt de Ministerraad dat het Hof, op grond van artikel 8, derde lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, de gevolgen van de bestreden bepalingen zou handhaven. Een loutere vernietiging zou tot gevolg kunnen hebben dat de wettelijke bepalingen op het vlak van de vereiste professionele betrouwbaarheid die van toepassing zijn op de (her)verzekeringstussenpersonen niet langer in overeenstemming zijn met de doelstellingen van de voormelde richtlijn 2002/92/EG en met de specifieke vereisten op het vlak van de beroepsbekwaamheid, neergelegd in artikel 4, lid 2, van die richtlijn.

A.13. Het verzoek tot handhaving van de gevolgen van de vernietigde bepalingen dient volgens de verzoekende partij te worden afgewezen.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen

B.1. De verzoekende partij vordert de vernietiging van de artikelen 91, 3°, en 92, 2°, van de wet van 26 oktober 2015 houdende wijziging van het Wetboek van economisch recht en houdende diverse andere wijzigingsbepalingen.

De bestreden bepalingen wijzigen de artikelen 268 en 269 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen. In die bepalingen wordt een aantal voorwaarden vastgesteld waaraan de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen - natuurlijke personen (artikel 268) of rechtspersonen (artikel 269) - dienen te voldoen om een inschrijving te verkrijgen en te behouden in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen.

Het bestreden artikel 91, 3°, van de wet van 26 oktober 2015 bepaalt :

« In artikel 268 van dezelfde wet [van 4 april 2014] worden de volgende wijzigingen aangebracht :

[...]

3° paragraaf 2 wordt aangevuld met een lid, luidende :

‘ Hij mag evenmin failliet zijn verklaard, tenzij eerherstel werd verkregen. Voor de toepassing van deze bepaling worden de volgende personen met de gefailleerde gelijkgesteld : de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, alsook iedere andere persoon die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren. ’ ».

Het bestreden artikel 92, 2°, van de wet van 26 oktober 2015 bepaalt :

« In artikel 269 van dezelfde wet [van 4 april 2014] worden de volgende wijzigingen aangebracht :

[...]

2° het artikel wordt aangevuld met een lid, luidende :

‘ De in het lid 1°, [lees : eerste lid, 1°,] bedoelde personen mogen evenmin failliet zijn verklaard, tenzij eerherstel werd verkregen. Voor de toepassing van deze bepaling worden de volgende personen met de gefailleerde gelijkgesteld : de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, alsook iedere andere persoon die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren. ’ ».

B.2. In de parlementaire voorbereiding van de wet van 26 oktober 2015 worden de bestreden bepalingen als volgt toegelicht :

« De wijzigingen die met deze bepalingen worden aangebracht hebben voornamelijk tot doel om in de bepalingen van de wet van 4 april 2014 die handelen over de verzekeringsbemiddeling, de wijzigingen in te voeren die met de artikelen 27 tot 31 van de wet van 19 april 2014 zijn aangebracht in de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen. Die wijzigingen waren immers niet ingevoerd in de wet van 4 april 2014 die, met ingang van 1 november 2014, de voormelde wet van 27 maart 1995 opheft.

Voor een meer gedetailleerde toelichting over de inhoud en de redenen die ten grondslag liggen aan deze wijzigingen, wordt verwezen naar de commentaar bij artikel 27 tot 31 van de wet van 19 april 2014 houdende invoeging van boek VII in het wetboek » (*Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, DOC 54-1300/001, p. 39).

De memorie van toelichting bij de artikelen 28 en 29 van de wet van 19 april 2014 « houdende invoeging van boek VII ‘ Betalings- en kredietdiensten ’ in het Wetboek van economisch recht, houdende invoeging van de definities eigen aan boek VII en van de straffen voor de inbreuken op boek VII, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht en houdende diverse andere bepalingen », die overeenstemmen met de thans bestreden bepalingen, vermeldt :

« Punt 1° van dit artikel [28] beoogt met deze rechtzetting een correcte omzetting te bewerkstelligen van artikel 4.2 van Richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling in de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen.

[...]

Dit artikel [29] beoogt dezelfde doelstelling als artikel 28. Er wordt dan ook verwezen naar de commentaar bij dit artikel » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3429/001 en DOC 53-3430/001, pp. 60-61).

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.3.1. Volgens de Ministerraad zou het beroep tot vernietiging niet ontvankelijk zijn wegens laattijdigheid. Weliswaar is het beroep formeel gericht tegen de artikelen 91, 3°, en 92, 2°, van de wet van 26 oktober 2015, maar volgens hem zou de wetgever te dezen niet opnieuw hebben gelegifereerd. De thans bestreden regeling zou reeds eerder door de wetgever zijn ingevoerd, meer bepaald bij de artikelen 28 en 29 van de voormelde wet van 19 april 2014. De termijn voor het instellen van een beroep tot vernietiging van die wet is volgens de Ministerraad reeds geruime tijd verstreken.

B.3.2. Wanneer de wetgever in een nieuwe wetgeving vroegere bepalingen overneemt en zich op die wijze de inhoud ervan toe-eigent, kan tegen de overgenomen bepalingen een beroep worden ingesteld binnen zes maanden na de bekendmaking ervan.

De exceptie wordt verworpen.

Ten gronde

B.4. Het eerste middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre de bestreden bepalingen erin zouden voorzien dat de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, alsook iedere andere persoon die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren, worden gelijkgesteld met natuurlijke personen die failliet zijn verklaard, terwijl enkel de personen van de laatstgenoemde categorie over de mogelijkheid zouden beschikken om eerherstel te verkrijgen, zodat zij alsnog kunnen voldoen aan de voorwaarden om te worden ingeschreven in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen.

Volgens de verzoekende partij zouden de beide categorieën van personen ten onrechte op dezelfde wijze worden behandeld, terwijl zij zich in wezenlijk verschillende situaties zouden bevinden. Enkel voor de natuurlijke personen die failliet zijn verklaard, is er een rechterlijke

uitspraak geweest, in het kader waarvan zij de mogelijkheid hebben gehad hun recht van verdediging uit te oefenen en eventueel de gunstmaatregel van de verschoonbaarheid te vragen. Bovendien beschikken gefailleerden ook na het faillissement over een door de wetgever vastgestelde procedure tot rehabilitatie. Volkomen anders zou volgens de verzoekende partij de situatie zijn van de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt en van andere personen die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd zijn geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren. Die personen zouden niet over dergelijke garanties beschikken.

Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 23 van de Grondwet en met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de bestreden bepalingen een automatisch en in de tijd onbeperkt beroepsverbod zouden invoeren en dat verbod niet aan enige rechterlijke appreciatie zou zijn onderworpen, terwijl zulks wel het geval zou zijn voor andere vergelijkbare beroepsverboden.

Gelet op hun samenhang, dienen de beide middelen samen te worden onderzocht.

B.5.1. Uit de in B.2 aangehaalde parlementaire voorbereiding van de wet van 26 oktober 2015 blijkt dat de bestreden bepalingen ertoe strekken de artikelen van de wet van 4 april 2014 « betreffende de verzekeringen » die betrekking hebben op de procedure en de voorwaarden voor inschrijving van verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen, in overeenstemming te brengen met de analoge bepalingen van de wet van 27 maart 1995 « betreffende de verzekerings- en herverzekeringbemiddeling en de distributie van verzekeringen », zoals ingevoegd bij de artikelen 27 tot 31 van de wet van 19 april 2014 « houdende invoeging van boek VII ‘ Betalings- en kredietdiensten ’ in het Wetboek van economisch recht, houdende invoeging van de definities eigen aan boek VII en van de straffen voor de inbreuken op boek VII, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht en houdende diverse andere bepalingen ». Die bepalingen bleken niet te zijn ingevoegd in de nieuwe Verzekeringswet van 4 april 2014 die, met ingang van 1 november 2014, de voormelde wet van 27 maart 1995 heeft opgeheven.

B.5.2. Tevens blijkt uit de in B.2 aangehaalde parlementaire voorbereiding van de artikelen 28 en 29 van de wet van 19 april 2014, die inhoudelijk identiek zijn aan de thans bestreden bepalingen, dat de wetgever de correcte omzetting in de interne rechtsorde beoogt van artikel 4, lid 2, van de richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling.

Artikel 4, lid 2, van de voormelde richtlijn 2002/92/EG bepaalt :

« Verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen zijn betrouwbaar. Zij hebben minimaal een blanco strafblad of enig ander nationaal equivalent met betrekking tot ernstige strafbare feiten in verband met vermogensdelicten of andere met financiële activiteiten verband houdende delicten en zij mogen niet voorheen failliet zijn verklaard, tenzij rehabilitatie overeenkomstig het nationale recht heeft plaatsgevonden.

In overeenstemming met het bepaalde in artikel 3, lid 1, tweede alinea, kunnen de lidstaten toestaan dat de verzekeringsonderneming de betrouwbaarheid van de verzekeringstussenpersonen verifieert.

De lidstaten behoeven het in de eerste alinea bedoelde vereiste niet toe te passen op alle natuurlijke personen die werkzaam zijn in een onderneming en een verzekerings- en herverzekeringsbemiddelingsactiviteit uitoefenen. De lidstaten zorgen ervoor dat de leiding van die ondernemingen en alle medewerkers die zich rechtstreeks met verzekerings- of herverzekeringsbemiddeling bezighouden, aan dat vereiste voldoen ».

In overweging 14 van de richtlijn 2002/92/EG wordt vermeld dat verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen bij de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar zij hun woonplaats of hoofdkantoor hebben in een register moeten worden ingeschreven « op voorwaarde dat zij voldoen aan strenge beroepsvereisten inzake bekwaamheid, betrouwbaarheid, dekking tegen beroepsaansprakelijkheid en financiële draagkracht ».

B.5.3. Artikel 10, lid 3, van de richtlijn 2016/97/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie bepaalt :

« Natuurlijke personen die werkzaam zijn in een verzekerings- of herverzekeringsonderneming, of verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon, die het verzekerings- of herverzekeringsdistributiebedrijf uitoefenen, zijn betrouwbaar. Zij hebben ten minste een blanco strafblad of enig ander nationaal equivalent met betrekking tot ernstige strafbare feiten in verband met vermogensdelicten of andere met financiële activiteiten

verband houdende delicten en zij mogen niet voorheen failliet zijn verklaard, tenzij rehabilitatie overeenkomstig het nationale recht heeft plaatsgevonden.

In overeenstemming met artikel 3, lid 1, derde alinea, kunnen de lidstaten toestaan dat de verzekerings- of herverzekeringstributeur de betrouwbaarheid van zijn werknemers en, in voorkomend geval, van zijn verzekerings- of herverzekeringstussenpersonen verifieert.

De lidstaten hoeven het in de eerste alinea van dit lid bedoelde vereiste niet toe te passen op alle natuurlijke personen die in een verzekerings- of herverzekeringsonderneming of voor een verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon werken, als die natuurlijke personen niet rechtstreeks betrokken zijn bij verzekerings- of herverzekeringstributie. De lidstaten zorgen ervoor dat de personen in de leiding die verantwoordelijk zijn voor, en alle medewerkers die zich rechtstreeks bezighouden met, verzekerings- of herverzekeringstributie, aan dat vereiste voldoen.

Wat betreft nevenverzekeringstussenpersonen zorgen de lidstaten ervoor dat de personen die verantwoordelijk zijn voor het als nevenactiviteit distribueren van verzekeringen voldoen aan het vereiste als bedoeld in de eerste alinea ».

Die richtlijn is krachtens haar artikel 45 in werking getreden op 23 februari 2016 en dient krachtens haar artikel 42 in het Belgische recht te zijn omgezet uiterlijk op 23 februari 2018. Vanaf die laatste datum is de voormelde richtlijn 2002/92/EG, krachtens artikel 44 van de richtlijn 2016/97/EU, ingetrokken.

B.6.1. De voormelde richtlijnen 2002/92/EG en 2016/97/EU vereisen slechts dat natuurlijke personen die werkzaam zijn in een verzekerings- of herverzekeringsonderneming, alsook verzekerings- of herverzekeringstussenpersonen, niet voorheen failliet zijn verklaard, tenzij « rehabilitatie » overeenkomstig het nationale recht heeft plaatsgevonden. Zij maken zelf geen onderscheid naargelang de betrokkene als natuurlijke persoon failliet is verklaard dan wel bestuurder of zaakvoerder van een failliet verklaarde handelsvennootschap is geweest of werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren.

B.6.2. Het staat aan het Hof om, binnen de beleidsruimte die een richtlijn aan de lidstaten laat, de omzetting ervan te toetsen aan de bepalingen waarvan het de inachtneming vermag te waarborgen. De omstandigheid dat een richtlijn aan de lidstaten enige beleidsruimte toekent, ontslaat de wetgever immers niet van zijn verplichting om de grondwetsbepalingen te eerbiedigen.

Niettemin dient het Hof bij die toetsing rekening te houden met de doelstellingen van de betrokken richtlijn en met het beginsel van de volle werking van het Europees Unierecht.

B.6.3. Uit het feit dat artikel 4, lid 6, van de richtlijn 2002/92/EG de lidstaten toelaat de vereisten inzake beroepsbekwaamheid aan te scherpen of andere vereisten toe te voegen voor de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen die op hun grondgebied zijn ingeschreven, kan evenmin worden afgeleid dat de wetgever bij de omzetting van artikel 4 van die richtlijn in het nationale recht een discriminerend onderscheid tussen categorieën van personen zou mogen invoeren.

B.7. Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Dat beginsel verzet er zich overigens tegen dat categorieën van personen, die zich ten aanzien van de bestreden maatregel in wezenlijk verschillende situaties bevinden, op identieke wijze worden behandeld, zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de bestreden maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.8.1. Artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens is van toepassing op geschillen met betrekking tot het recht om een commerciële beroepsactiviteit uit te oefenen, zelfs indien die activiteit het voorwerp uitmaakt van een wettelijke regeling en van een overheidstoezicht in het algemeen belang (EHRM, 28 juni 1978, *König* t. Duitsland, § 92). De omstandigheid dat de toegang tot dat beroep gereguleerd is (EHRM, 23 juni 1981, *Le Compte, Van Leuven en De Meyere* t. België, § 48; 23 juni 1994, *De Moor* t. België, §§ 42-47) en de omstandigheid dat voor de uitoefening van dat beroep een overheidsvergunning is vereist (EHRM, 23 oktober 1985, *Bentham* t. Nederland, § 36; 27 oktober 1987, *Pudas* t. Zweden, § 36; 7 juli 1989, *Tre Traktörer Aktiebolag* t. Zweden, § 35), onttrekken de geschillen omtrent dat recht niet aan het toepassingsgebied van die verdragsbepaling.

B.8.2. De artikelen 268 en 269 van de wet van 4 april 2014 bepalen de voorwaarden waaraan de verzekerings- of herverzekeringstussenpersonen moeten voldoen om een inschrijving te verkrijgen en te behouden in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen. De bestreden bepalingen voegen daar een voorwaarde aan toe en beperken aldus het recht om een commerciële beroepsactiviteit uit te oefenen. Bijgevolg is artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens van toepassing op de geschillen met betrekking tot de bestreden bepaling.

B.8.3. Het recht op toegang tot de rechter, dat een onderdeel is van het recht op een eerlijk proces, kan worden onderworpen aan beperkingen. Die voorwaarden mogen echter niet ertoe leiden dat het recht op zodanige wijze wordt beperkt dat de kern ervan wordt aangetast. Dit zou het geval zijn wanneer de beperkingen geen wettig doel nastreven of indien er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel. De verenigbaarheid van die beperkingen met het recht op toegang tot een rechterlijke instantie hangt af van de bijzonderheden van de in het geding zijnde procedure en wordt beoordeeld in het licht van het proces in zijn geheel (EHRM, 24 februari 2009, *L'Erablière A.S.B.L.* t. België, § 36; 29 maart 2011, *RTBF* t. België, § 69).

Het recht op toegang tot een rechter wordt immers aangetast wanneer de reglementering ervan niet langer de doelstellingen van de rechtszekerheid en de behoorlijke rechtsbedeling dient en een soort van hinderpaal vormt die de rechtzoekende verhindert zijn geschil ten gronde door het bevoegde rechtscollege beslecht te zien (EHRM, 13 januari 2011, *Evaggelou* t. Griekenland, § 19; 24 mei 2011, *Sabri Güneş* t. Turkije, § 58).

B.9. Artikel 23 van de Grondwet bepaalt :

« Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden.

Daartoe waarborgen de wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel, rekening houdend met de overeenkomstige plichten, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen.

Die rechten omvatten inzonderheid :

1° het recht op arbeid en op de vrije keuze van beroepsarbeid in het raam van een algemeen werkgelegenheidsbeleid dat onder meer gericht is op het waarborgen van een zo hoog en stabiel mogelijk werkgelegenheidspeil, het recht op billijke arbeidsvoorwaarden en een billijke beloning, alsmede het recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen;

[...] ».

Die bepaling, die het recht op de vrije keuze van beroepsarbeid opneemt onder de economische, sociale en culturele rechten, voorziet erin dat het aan de bevoegde wetgever staat de voorwaarden voor de uitoefening van die rechten te bepalen. De bevoegde wetgever kan derhalve beperkingen stellen aan de vrije keuze van beroepsarbeid. Die beperkingen zouden slechts ongrondwettig zijn indien de wetgever ze zonder noodzaak zou invoeren of indien die beperkingen gevolgen zouden hebben die kennelijk onevenredig zijn met het nagestreefde doel.

B.10.1. Terwijl de Nederlandse tekst van de bestreden bepalingen spreekt van « eerherstel », spreekt de Franse tekst ervan van « réhabilité ». Ook uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden bepalingen blijkt dat de wetgever de procedure van rehabilitatie, bedoeld in de artikelen 109 tot 114 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, voor ogen had (*Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, DOC 54-1300/001, p. 50). Die artikelen bepalen :

« Art. 109. De niet verschoonbaar verklaarde gefailleerde die alle door hem verschuldigde bedragen, hoofdsom, interesten en kosten, geheel heeft voldaan, kan rehabilitatie verkrijgen.

Indien hij vennoot is van een vennootschap onder firma, kan hij geen rehabilitatie verkrijgen dan na te hebben bewezen dat alle schulden van de vennootschap, hoofdsom, interesten en kosten, geheel zijn voldaan.

De gefailleerde kan na zijn overlijden worden gerehabiliteerd.

Art. 110. De verschoonbaar verklaarde gefailleerde wordt geacht gerehabiliteerd te zijn.

Art. 111. Elk verzoek tot rehabilitatie wordt gericht aan het hof van beroep van het rechtsgebied waarbinnen de gefailleerde zijn woonplaats heeft. De verzoeker voegt bij zijn verzoekschrift de kwijtingen en andere bewijsstukken.

Nadat het verzoekschrift aan de procureur-generaal bij het hof van beroep is meegedeeld, zendt deze daarvan door hem voor eensluidend verklaarde expedities aan de procureur des Konings en aan de voorzitter van de rechtbank van koophandel van de woonplaats van de verzoeker en, indien deze sedert het faillissement van woonplaats veranderd is, aan de procureur des Konings en aan de voorzitter van de rechtbank van koophandel van het rechtsgebied waarbinnen het faillissement zich heeft voorgedaan, en hij gelast hen alle mogelijke inlichtingen in te winnen omtrent de echtheid van de uiteengezette feiten.

Te dien einde draagt de procureur des Konings er zorg voor dat een afschrift van bedoeld verzoek bij uittreksel in het *Belgisch Staatsblad* wordt opgenomen.

Art. 112. Iedere schuldeiser wiens schuldvordering, hoofdsom, interesten en kosten, niet geheel is voldaan, en iedere andere belanghebbende kan binnen een maand na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*, tegen de rehabilitatie bij eenvoudige akte ter griffie verzet doen onder overlegging van bewijsstukken. De schuldeiser die verzet doet, kan nooit als partij optreden in de procedure tot rehabilitatie.

Art. 113. Na verloop van de termijn bepaald in artikel 112 zenden de procureur des Konings en de voorzitter van de rechtbank van koophandel, ieder afzonderlijk, de door hen ingewonnen inlichtingen en de ingediende akten van verzet aan de procureur-generaal bij het hof van beroep; zij voegen er hun advies over het verzoek aan toe.

De procureur-generaal bij het hof van beroep vordert dat op dit alles een arrest wordt gewezen waarbij het rehabilitatieverzoek wordt toegestaan of geweigerd. Wordt het verzoek geweigerd, dan kan het niet opnieuw worden ingediend dan na verloop van een jaar.

Art. 114. Het arrest waarbij de rehabilitatie wordt toegestaan, wordt toegezonden aan de procureur des Konings en aan de voorzitter van de rechtbanken aan wie het verzoek gezonden is. Deze rechtbanken bevelen dat het arrest in hun registers zal worden overgeschreven ».

Aangezien artikel 110 van de faillissementswet bepaalt dat de verschoonbaar verklaarde gefailleerde wordt geacht gerehabiliteerd te zijn, kan ook de verschoonbaar verklaarde gefailleerde krachtens de bestreden bepaling voldoen aan de voorwaarden om te worden ingeschreven in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen of zijn inschrijving in dat register behouden. De verschoonbaarheid van de gefailleerde wordt niet beoordeeld na de sluiting van het faillissement, maar in het vonnis dat de sluiting beveelt. De artikelen 80 tot 82 van de faillissementswet bepalen daaromtrent :

« Art. 80. Nadat de rechtbank in voorkomend geval de betwistingen betreffende de rekening heeft beslecht en de rekening zo nodig heeft verbeterd, beveelt zij, op verslag van de rechter-commissaris, nadat de gefailleerde, de personen die de verklaring bedoeld in artikel 72ter aflegden en de schuldeisers beoogd in artikel 63, tweede lid, behoorlijk zijn opgeroepen met een gerechtsbrief die de tekst van dit artikel bevat, de sluiting van het faillissement. Binnen een maand na het vonnis dat de sluiting van het faillissement beveelt, zenden de curators een kopie van de verbeterde vereenvoudigde rekening samen met een overzicht van de bedragen die effectief werden uitgekeerd aan de verschillende schuldeisers, over aan de administratie van de BTW en de administratie van de ondernemings- en inkomensfiscaliteit.

De rechter-commissaris doet aan de rechtbank in raadkamer mededeling van de beraadslaging van de schuldeisers over de verschoonbaarheid van de gefailleerde en brengt verslag uit over de omstandigheden van het faillissement. De curator en de gefailleerde worden in raadkamer gehoord over de verschoonbaarheid en over de sluiting van het faillissement. Behalve in geval van gewichtige omstandigheden, met bijzondere redenen omkleed, spreekt de rechtbank de verschoonbaarheid uit van de ongelukkige gefailleerde die te goeder trouw handelt. De beslissing over de verschoonbaarheid is vatbaar voor derdenverzet bij wijze van een dagvaarding die de individuele schuldeisers binnen een maand te rekenen van de

bekendmaking van het vonnis tot sluiting van het faillissement ervan aan de curator en aan de gefailleerde kunnen doen. Van het vonnis dat de sluiting van het faillissement gelast, wordt door toedoen van de griffier aan de gefailleerde kennis gegeven.

De gefailleerde, de personen die de verklaring bedoeld in artikel 72ter aflegden en de schuldeisers bedoeld in artikel 63, tweede lid, worden in de raadkamer gehoord over de bevrijding. Tenzij hij zijn onvermogen frauduleus organiseerde, bevrijdt de rechtbank geheel of gedeeltelijk elke natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker stelde voor de gefailleerde, wanneer zij vaststelt dat diens verbintenis niet in verhouding met zijn inkomsten en met zijn patrimonium is.

Indien er meer dan 12 maanden zijn verlopen sedert de verklaring bedoeld in artikel 72ter, legt de persoon die deze verklaring aflegde bij de griffie van de rechtbank van koophandel een kopie neer van zijn meest recente aangifte in de personenbelasting, een bijgewerkte opgave van de activa en passiva die zijn patrimonium vormen en elk ander stuk dat van aard is om precies de staat weer te geven van zijn bestaansmiddelen en lasten.

De gefailleerde kan vanaf zes maanden na de datum van het vonnis van faillietverklaring de rechtbank verzoeken om uitspraak te doen over de verschoonbaarheid. Er wordt gehandeld zoals bepaald in het tweede lid.

De schuldeisers bedoeld in artikel 63, tweede lid, en de personen die de verklaring bedoeld in artikel 72ter aflegden, kunnen vanaf zes maanden na de datum van het vonnis van faillietverklaring de rechtbank verzoeken om uitspraak te doen over de bevrijding van deze laatsten. Er wordt gehandeld zoals bepaald in het derde en vierde lid.

De rechtbank kan beslissen dat het vonnis waarbij de sluiting van het faillissement wordt bevolen, bij uittreksel wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*. Het vonnis moet bekendgemaakt worden wanneer de rechtbank de gefailleerde verschoonbaar verklaart.

De sluiting van het faillissement maakt een einde aan de opdracht van de curators, behalve wat de uitvoering van de sluiting betreft, en houdt een algemene kwijting in.

Art. 81. De gefailleerde rechtspersoon kan niet verschoonbaar worden verklaard.

Art. 82. Indien de gefailleerde verschoonbaar wordt verklaard, kan hij niet meer vervolgd worden door zijn schuldeisers.

De echtgenoot van de gefailleerde die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van zijn echtgenoot, of de voormalige echtgenoot die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld die zijn voormalige echtgenoot tijdens de duur van het huwelijk was aangegaan, wordt ingevolge de verschoonbaarheid van die verplichting bevrijd.

De verschoonbaarheid heeft noch gevolgen voor de onderhoudsschulden, noch voor de schulden voortvloeiend uit de verplichting tot herstel van de schade verbonden aan het overlijden of aan de aantasting van de lichamelijke integriteit van een persoon waaraan de gefailleerde schuld heeft ».

B.10.2. Artikel 80, tweede lid, van de faillissementswet werd vervangen bij artikel 27, 2°, van de wet van 4 september 2002 tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van vennootschappen, teneinde, voor natuurlijke personen, de verschoonbaarheid om te vormen van een gunst naar een voorwaardelijk recht.

Daarentegen werd bij artikel 28 van dezelfde wet artikel 81 van de faillissementswet gewijzigd teneinde het onmogelijk te maken dat rechtspersonen nog verschoonbaar zouden kunnen worden verklaard. Die wijziging werd als volgt verklaard :

« De verschoonbaarheid van rechtspersonen is een eigenaardigheid ingevoerd door de wet van 1997 die in de praktijk constant voor problemen zorgt. Het nut van de bepaling in het economisch verkeer is ook zeer twijfelachtig en het enige concrete gevolg is een handel in verschoonbaar verklaarde vennootschappen.

De RSZ zal steeds opkomen tegen het feit dat een rechtspersoon met nog openstaande RSZ-schulden verschoonbaar wordt verklaard. De verplichting tot betaling van RSZ-bijdragen is immers van openbare orde en er kan dan ook niet worden getolereerd dat vennootschappen, waarvan bij vonnis is vastgesteld dat ze hun RSZ-schulden niet meer moeten betalen, blijven bestaan.

Dit geeft aanleiding tot paranoïde dagvaardingen en bijna schizofrene vonnissen waarbij een gefailleerde, die enkele tijd daarvoor als verschoonbaar wordt verklaard, plots in een vonnis als onbetrouwbaar wordt gebrandmerkt omdat zijn RSZ-schulden niet zijn betaald, feit dat nochtans aan de rechtbank bekend is op het ogenblik dat de verschoonbaarheid wordt uitgesproken. Dit veroorzaakt nutteloze procedures en vermijdbare belasting van de rechtbanken.

Er wordt dan ook geopteerd om de verschoonbaarheid voor rechtspersonen af te schaffen. Het faillissement houdt een te gelde maken van de activa in, een betaling van de schuldeisers, en is een deficitaire vereffening. Na afloop van deze vereffening is er geen reden meer om die vennootschap te laten bestaan » (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-1132/003, pp. 2-3).

B.10.3. Uit de artikelen 80 tot 82 en 109 tot 114 van de faillissementswet volgt dat failliet verklaarde natuurlijke personen vaak eerherstel zullen krijgen in de zin van de bestreden bepalingen. Indien zij ten tijde van de sluiting van het faillissement niet aan de voorwaarden voldeden om verschoonbaar verklaard te worden, kunnen zij later gerehabiliteerd worden voor zover zij alle door hen verschuldigde bedragen, hoofdsom, interesten en kosten, geheel hebben voldaan.

Daarentegen kunnen de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, alsook iedere andere persoon die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren, niet het voordeel van de verschoonbaarheid of de rehabilitatie genieten.

B.10.4. Door de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, alsook iedere andere persoon die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren, gelijk te stellen met de failliet verklaarde natuurlijke personen, terwijl alleen die laatste categorie van personen verschoonbaar kan worden verklaard of kan worden gerehabiliteerd, voeren de bestreden bepalingen een verschil in behandeling tussen die categorieën van personen in.

Terwijl de personen van de eerste categorie onherroepelijk hun recht om te worden ingeschreven in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen of om die inschrijving te behouden, verliezen, kunnen de personen van de tweede categorie in dat recht worden hersteld als gevolg van een verschoning of een rehabilitatie.

B.11.1. De in B.5.2 vermelde doelstelling verantwoordt dat zowel natuurlijke personen die eerder failliet zijn verklaard als bestuurders, zaakvoerders of werkelijk bevoegden van een failliet verklaarde handelsvennootschap in beginsel worden uitgesloten van het recht om te worden ingeschreven in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen of om die inschrijving te behouden.

B.11.2. Die doelstelling verantwoordt daarentegen niet dat, in het licht van die inschrijving in het voormelde register, een onderscheid wordt gemaakt tussen het faillissement van een natuurlijke persoon en het faillissement van een handelsvennootschap. De rechtsvorm van de failliet verklaarde handelszaak staat immers los van de oorzaken van het faillissement en van de latere gedragingen van de natuurlijke personen die erbij betrokken waren. Zowel de failliet verklaarde natuurlijke personen als de bestuurders, zaakvoerders of werkelijk bevoegden van een failliet verklaarde handelsvennootschap kunnen immers ongelukkig en te

goeder trouw hebben gehandeld. Tevens kunnen de personen van beide categorieën alle verschuldigde bedragen, hoofdsom, interesten en kosten, geheel hebben voldaan. Uit de rechtsvorm kan bijgevolg niet worden afgeleid of de bij de failliete handelszaak betrokken personen nog over de vereiste beroepsbekwaamheid beschikken om werkzaam te zijn in een verzekerings- of herverzekeringsonderneming, of om actief te zijn als verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon.

De in B.10.2 vermelde doelstelling rechtvaardigt weliswaar het voormelde onderscheid in zoverre het betrekking heeft op de doelstellingen die met het faillissementsrecht en met de verschoonbaarheid van gefailleerden worden nagestreefd, maar zij biedt geen verantwoording voor datzelfde onderscheid in zoverre het betrekking heeft op het recht om te worden ingeschreven in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen of om die inschrijving te behouden.

B.12.1. Daarnaast brengen de bestreden bepalingen eveneens een verschil in behandeling tussen, enerzijds, de zaakvoerders, bestuurders en werkelijk bevoegden van een failliet verklaarde handelsvennootschap, en, anderzijds, de failliet verklaarde natuurlijke personen met zich mee op het vlak van de toegang tot de rechter.

De gefailleerde natuurlijke persoon beschikt immers over een tweevoudige toegang tot de rechter om zijn recht om te worden ingeschreven in het register van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen te herwinnen. Krachtens artikel 80, tweede lid, van de faillissementswet spreekt de rechter zich bij het sluiten van het faillissement steeds uit over zijn eventuele verschoonbaarheid. Indien hij niet verschoonbaar wordt verklaard, beschikt hij krachtens artikel 109 van de faillissementswet over een toegang tot het hof van beroep teneinde gerehabiliteerd te worden indien hij kan aantonen dat hij alle door hem verschuldigde bedragen, hoofdsom, interesten en kosten, geheel heeft voldaan.

De zaakvoerder, bestuurder of werkelijk bevoegde van een failliet verklaarde handelsvennootschap beschikt daarentegen over geen van beide mogelijkheden.

B.12.2. Voor die laatste categorie van personen houden de bestreden bepalingen bijgevolg een onherroepelijk verbod in om werkzaam te zijn in een verzekerings- of herverzekeringsonderneming, of om actief te zijn als verzekerings- of

herverzekeringstussenpersoon, zonder dat een rechter het verband tussen het faillissement en de beroepsbekwaamheid van de betrokkene kan onderzoeken. In die mate zijn de bestreden bepalingen niet bestaanbaar met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, in samenhang gelezen met het recht op toegang tot de rechter.

B.13. De middelen zijn gegrond. De bestreden bepalingen dienen te worden vernietigd, maar slechts in zoverre zij aan de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, alsook aan iedere andere persoon die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren, geen mogelijkheid toekennen om een rechter om eerherstel te verzoeken voor hun rol in het faillissement van de handelsvennootschap, zodat zij onherroepelijk worden uitgesloten van enige werkzaamheid in een verzekerings- of herverzekeringsonderneming of van het beroep van verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon.

Om die redenen,

het Hof

vernietigt de artikelen 91, 3°, en 92, 2°, van de wet van 26 oktober 2015 houdende wijziging van het Wetboek van economisch recht en houdende diverse andere wijzigingsbepalingen, maar slechts in zoverre zij aan de bestuurders en de zaakvoerders van een failliet verklaarde handelsvennootschap van wie het ontslag niet ten minste één jaar vóór de faillietverklaring in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt, alsook aan iedere andere persoon die, zonder bestuurder of zaakvoerder te zijn, werkelijk bevoegd is geweest om de failliet verklaarde vennootschap te beheren, geen mogelijkheid toekennen om een rechter om eerherstel te verzoeken voor hun rol in het faillissement van de handelsvennootschap, zodat zij onherroepelijk worden uitgesloten van enige werkzaamheid in een verzekerings- of herverzekeringsonderneming of van het beroep van verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon.

Aldus gewezen in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 30 maart 2017.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

E. De Groot